

HISTORIJSKI ARHIV-ZADAR
NARODNI MUZEJ-ZADAR
KULTURNO HISTORIJSKI ODJEL

**1000 GODINA
SAMOSTANA SV. KRŠEVANA
U ZADRU**

ZADAR 1986.

NARODNI MUZEJ - ZADAR

Odjel DOKUMENTACIJE

Br. B-146

POKROVITELJ

OPĆINSKA KONFERENCIJA
SSRNH ZADAR

ORGANIZATORI

HISTORIJSKI ARHIV ZADAR
NARODNI MUZEJ ZADAR
Kulturno-historijski odjel

IZLOŽBA

1000 GODINA
SAMOSTANA
SV. KRŠEVANA
U ZADRU

ZADAR,

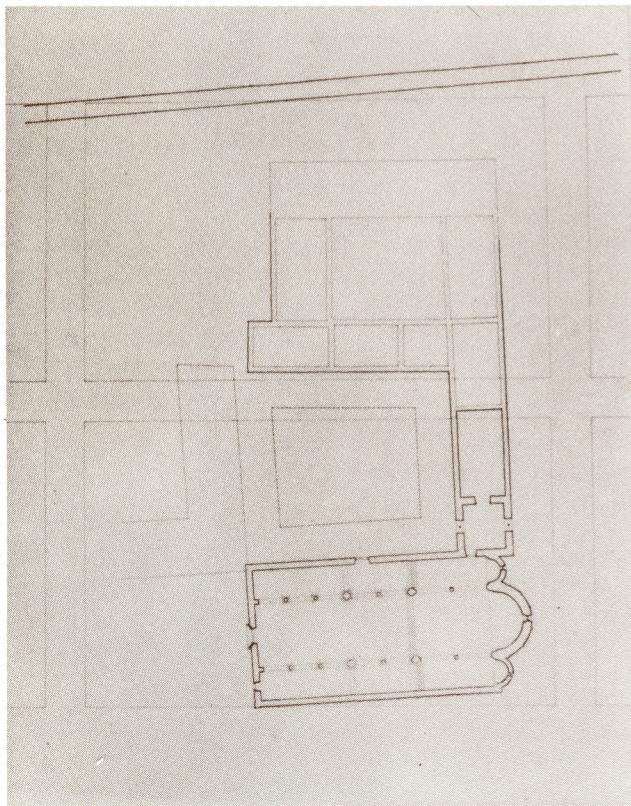
11. PROSINCA 1986.– 31. SIJEĆNJA 1987.
NARODNI MUZEJ, POLJANA V. GORTANA

ORGANIZACIJU IZLOŽBE U POVODU ZNAČAJNOG JUBILEJA BENEDIKTINSKOG SAMOSTANA SV. KRŠE-VANA PREUZELE SU DVije INSTITUCIJE KOJE TO SMATRAJU SVOJOM OBAVEZOM — HISTORIJSKI ARHIV I NARODNI MUZEJ. PRVI ČUVA U SVOM POSJEDU BOGATI ARHIV NESTALOG SAMOSTANA, A DRUGI JE DANAŠNJI KORISNIK VEĆEG DIJELA PROSTORA GDJE SE SAMOSTAN U DAVNOJ PROŠLOSTI NALAZIO. TAKO SU SE MNOGI IZLOŽENI PREDMETI PONOVNO NAŠLI NA MJESTU SVOJEG ISHODIŠTA.

IZVAN SPOMENUTIH INSTITUCIJA U ORGANIZIRANJU IZLOŽBE POMAGALI SU BROjni SURADNICI: PROF. DR. STJEPAN ANTOLJAK I MR. MIROSLAV GRANIĆ SU IZVRŠILI IZBOR DOKUMENATA, MR. NIKOLA JAKŠIĆ U SURADNJI S AK. SLIK. IGOROM GLUIĆEM IZRADIO JE KARTU POSJEDA SAMOSTANA, KONZERVATOR PAVUŠA VEŽIĆ JE POMOĆU NEKOLIKO PLANova PRIKAZAO RAZVOJ SAMOSTANSKOG KOMPLEKSA, DOK JE ING. ARH. IVO BAVČEVIĆ IZRADIO REKONSTRUKCIJU KLAUSTRA. PROF. DR. IVO PETRICIOLI BIO JE NEZAMENJIVI SAVJETNIK GORE SPOMENUTIM STRUČNJACIMA I AUTOR JE UVODNOG TEKSTA KATALOGA.

ZAHVALUJUJEMO SVIMA KOJI SU SE NESEBIČNO ANGAŽIRALI U Tome I SVIM INSTITUCIJAMA KOJE SU USTUPILE NEKE PREDMETE BEZ KOJIH BI IZLOŽBA BILA SIROMAŠNJA.

TAKOĐER ZAHVALUJUJEMO SVIMA KOJI SU MATERIJALNO POMOGLI REALIZACIJI OVE IZLOŽBE.

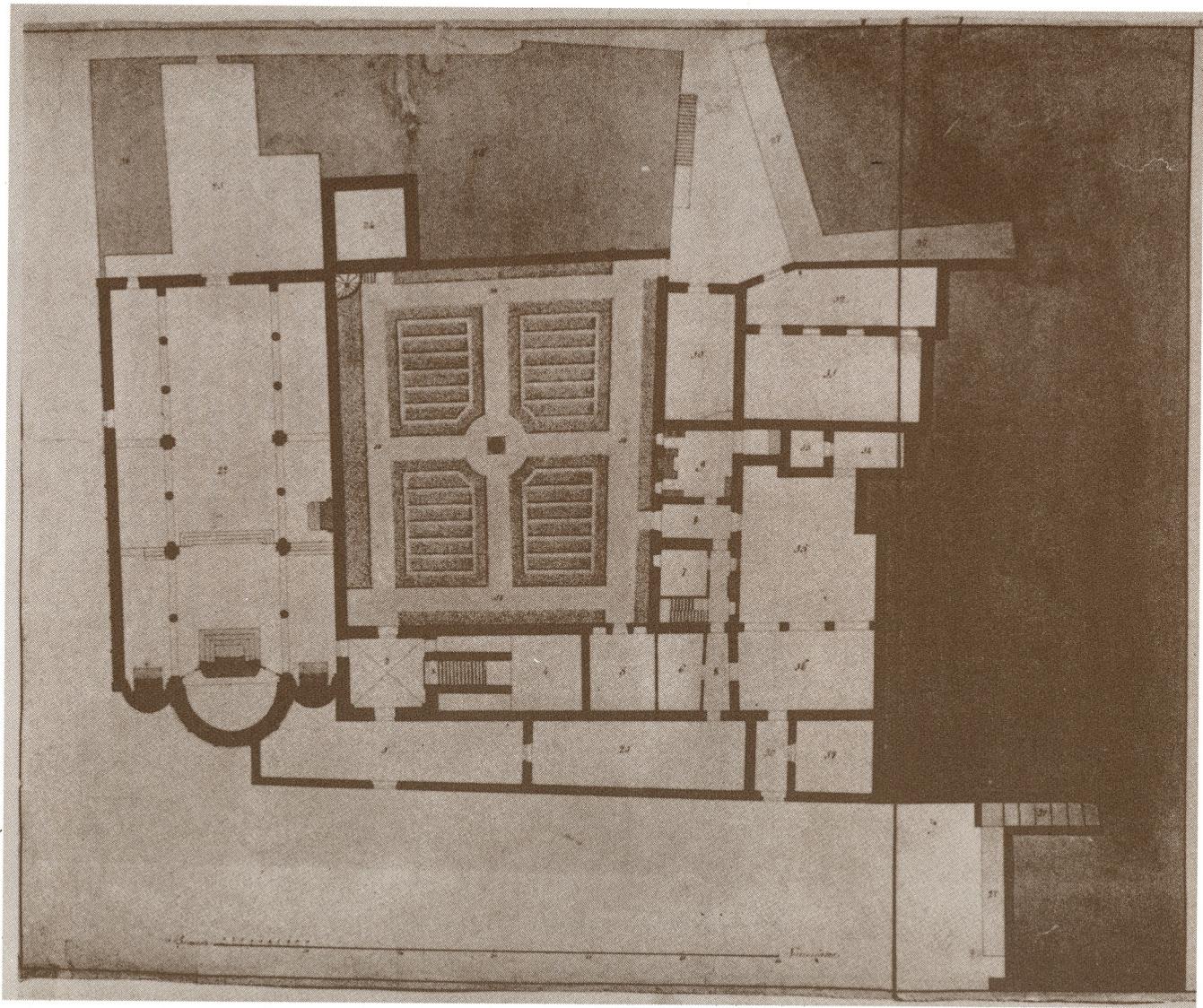

Sklop samostana sv. Krševana u 12—13. st. po rekonstrukciji Pavuše Vežića

U ispravi s datumom 19. prosinca 986. govori se da je zadarski prior Madije sporazumno s gradskim plemićima i ostalim građanima dozvolio da se pored crkve sv. Krševana sagradi novi samostan na mjestu nekog starijeg. Samostan će biti organiziran po benediktinskim pravilima, a uprava je povjerena opatu istog imena — Madiju, također Zadraninu, koji je dugo boravio u Monte Cassinu, središtu benediktinskog reda.

Prisjećajući se da je otada prošlo 1000 godina želimo ovom izložbom ukazati na značenje toga samostana u našem gradu, na neprocjenjivu povijesnu vrijednost isprava u njegovu arhivu, što su se do danas sačuvale, te na njegovu umjetničku baštinu.

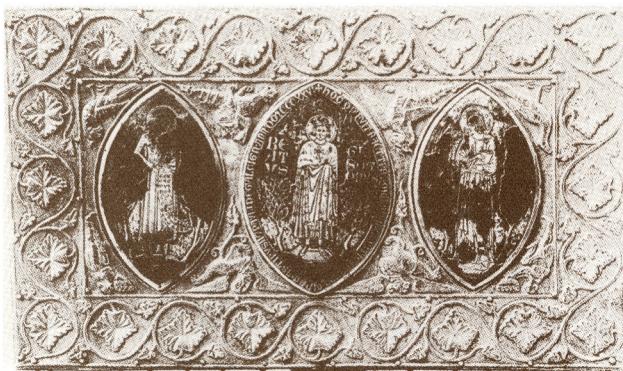
Uloga benediktinaca u ranijim stoljećima srednjega vijeka u evropskim zemljama bila je vrlo značajna i mnogostruka. Oni su bili glavni nosioci kulturnog napretka i tekovina ondašnje civilizacije. Razvijali su poljoprivredu i zanate, širili pismenost, ugošćivali putnike i zbrinjavali bolesnike. U njihovim samostanima gajile su se sve grane znanosti i poticala umjetnost. Prepisujući filozofska i književna djela iz antičkog razdoblja sačuvali su od propasti najveće vrijednosti klasične grčko-rimske kulture.

Sklop samostana sv. Krševana, plan iz 1810.

Osnutak samostana u Zadru pozdravili su osim zadarskih građana i moćnici u njegovu zaleđu. Hrvatski kraljevi obdarili su ga posjedima na svom teritoriju, isto tako i drugi velikaši. O tome svjedoče brojne samostanske isprave pisane latinski karakterističnim pisom beneventanom koja se gajila u benediktinskim samostanima. Zahvaljujući samo tim ispravama bilo je moguće upoznati političke i ekonomske prilike u rano-feudalnoj hrvatskoj državi i odrediti rodoslovje hrvatskih narodnih vladara. Potkraj 11. stoljeća datiraju se i crkvene knjige pisane beneventanom, ukrašene minijaturama za koje se smatra da su nastale u skriptoriju samostana sv. Krševana.

Kroz 12. i 13. stoljeće samostan je raznim darovnicama još više ojačao. Pape Celestin III, Inocent III i Inocent IV, te ugarsko-hrvatski kralj Bela IV potvrdili su brojne posjede samostana što su se prostirali na kopnu u zaleđu Zadra i na otocima od Mauna do Vrgade. Samostan je pôsjedovao oranice, vinograde, pašnjake, lovišta riba i solane. Kao moćan feudalac samostan je postao važan faktor u životu grada, a njegovi opati su u političkim zbijanjima bili na istaknutom mjestu. U ogorčenoj borbi Zadra s glavnim neprijateljem —

Poklopac moćnika sv. Krševana, 14. st. (foto Alinari)

Venecijom samostan je branio interese grada. Krajem 12. stoljeća lik sv. Krševana zamijenio je onaj sv. Stošije u gradskom pečatu, a grb grada što se tada počeo postavljati na gradska vrata i javne zgrade također nosi taj lik. Za tu svrhu stvoren je novi ikonografski prikaz sveca kao viteza na konju u trku, simbol borbe i otpora zavojevaču, simbol koji se nalazi i u današnjem gradskom grbu.

Kad je Mletačka Republika 1409. godine zavladala Zadrom i zadržala ga u posjedu do svoje propasti 1797, predstavnici njezine vlasti pobrinuli su se da moć samostana sasvim skrše, smanjivši broj redovnika i odredivši glavni dio prihoda za uzdržavanje nekih svojih crkvenih dostojanstvenika.

U doba uspona i u periodu cvata svog samostana benediktinci su ulagali znatna sredstva i mnogo brige i nastojanja da se crkva i samostan što bolje urede i ukrase. Kroz 12. stoljeće sagradili su iz temelja novu crkvu u skladnim oblicima zrelog romaničkog stila i posvetili je 1175. godine. Iznutra je bila ukrašena freskama s prikazima raznih svetaca. Početkom 13. stoljeća glavna apsida bila je pokrivena mozaikom s likom Krista između Marije i Ivana Krstitelja, a u donjem redu s likovima dvanaest apostola, koji je na žalost uništen krajem 18. stoljeća. Istom prilikom ostali zidovi su oslikani novim slojem fresaka od kojih se danas vide znatni ostaci. Mozaik je bio jedini primjer takve vrste slikarstva u Dalmaciji.

Sjeveroistično od crkve nalazile su se samostanske zgrade što su tokom 13. stoljeća obnovljene u romaničkom stilu. Dvorište uz crkvu bilo je oivičeno trijemom s bogato ukrašenim mramornim stupovima.

Tokom stoljeća crkva je izgubila u unutrašnjosti svoj originalni izgled, a samostanske zgrade bile su ukrašavane elementima goti-

čkog i renesansnog stila. Zabilježena je i djelatnost poznatog kipara Nikole Firentinca. Početkom 18. stoljeća podignut je u crkvi glavni oltar s vrlo vrijednim baroknim kipovima što ih je isklesao mletački kipar Alvise Tagliapietra. Bio je to posljednji pokušaj građana Zadra da proslave svog zaštitnika. Samostanske zgrade su zapuštene i služile su kao skladišta i skroman stan nekolicini redovnika. Trijem je nestao kao i drugi ukrasi.

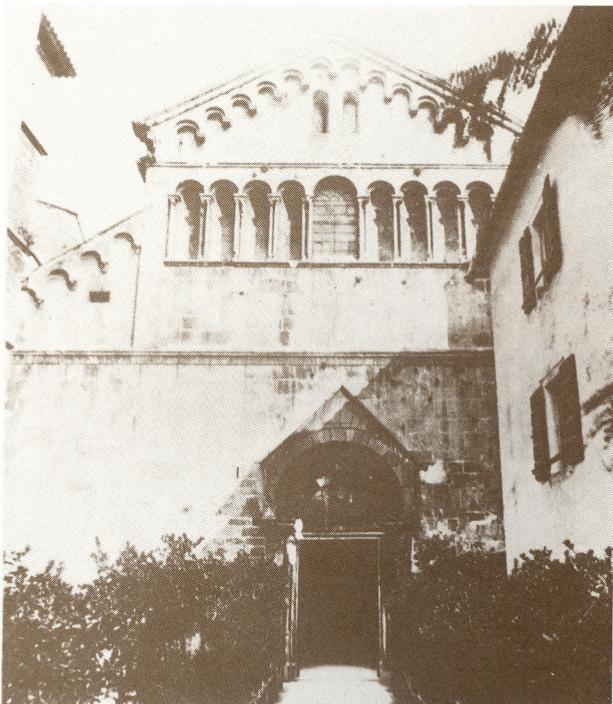
Stranica s likom sv. Krševana iz izgubljenog misala opata Veniera, 1480. (foto Alinari)

Godine 1807. samostan je ukinut, a u njemu je ureden licej, pa visoka škola s nekoliko studija. No pokušaj da taj građevni sklop ponovo postane rasadište kulture nije dugo trajao, jer je visoka škola ukinuta uspostavom austrijske vlasti 1812. godine.

Osim crkve sve su zgrade stradale u bombardiranju 1943. i 1944. godine, a u obnovi grada nije iskorištena prilika da se one obnove u svojim srednjovjekovnim dimenzijama iako je bilo moguće...

Nek ova izložba posluži da se bar približno prikažu one vrijednosti koje su nam preostale uprkos vrlo nepovoljnih prilika po samostan u zadnjim stoljećima.

IVO PETRICIOLI

Pročelje crkve sv. Krševana, kraj prošlog stoljeća (foto Burato)

V. o. 9°. d. anno. d. octogeni. In die sive, sub die sive, x. viii. mense dicitur. Impetrabatur anima pietatis
 et misericordie. Ut illa et cetera alia missarum magna quantitas. Apud curiam videlicet. priusdicti habent regimine antea.
 eorum quod missas pro saj dicitur curiam. Atque apud sibi delinquantur. ut alii sensu omnium nobilium curiarum videlicet. seu filiorum
 videlicet apud curiam prius missaglorum seu fermari. atque iuncti. populi maxime emittunt. cum missis et celestis uno anno
 et missis de sanctis universis. et tanta remuneratione. et quod illa lege possit esse in celo. qui libi detinetur. atque caducis est per
 gratiam omnipotenti. Procurat ecclesiastica obsequia matutina. qd scilicet missis missis cunctis. ubi et cunctissimum ei corpore requiescat.
 Quod est desiderium apud diuinum missum fiscalula. Tandem pacem ubi dicitur qd aliquando monachum fuisse sit per negligentiam.
 et fuisse. Hinc ad instantem duos rebatur. secundum. Et monachus adhuc. non erit datus deum in diu dei sacerdotem et mona-
 chum non se abducere. qui sunt pomeritiae sed binatione qd hunc est in monachus adhuc. una cum sensu meo et gregatio. lati obsec-
 rantur. atque in eis predicit ecclesias ibide presentes. Dominus. missus. missus cultus. vel in aliis. Obobulus seu immobilius. ut
 confundatur. pietate. siue finis ad solam videlicet suavitatem uerendi. possidendum. et placandum. et demandandum. sine contradictione nullum.
 ut dicimus. neq; nullum successori qui post te nentur sed secundum monasticam ordinem. Vnde tam non reprehensibile
 est uidetur. et nullum aliquem claustrum sic possum qd respectu sui patrum benedicti placent fieri. et qd non necessaria monachis respon-
 sione. non est huius ne nulla necessitas in eis vagrandi. Ideo quia publici que ut eccliam et antiquum claustrum fecerunt
 legem. et pietatem. quod aliamenre ex parte patrum sunt similiter dantez fecerunt. et in uite eiusdem me de turpitate et est enim mi-
 seria pietatis. quae inuidit timet. Ideo ouia spem non habet. si obi. sententib; omib; et sententio. qd dicitur. uicentur
 quippe uicentur. et obseruantur. atque sumuntur ne si aliquo diabolico spiritu impletus qd non optant. contumelios utique. frangentes mole-
 res ecclesie. ac fiducias locorum de saj dicit ecclesia letatibus licetum est hoc catula traditoris iudicium ueritate atque monitione
 non proponit. et uite. ante comites suis inducere qui propria sunt. ut nichil aliud de suis dicta causa subvenire. possit. et si aliquid
 que dicitur. ita uicentur. sibi repletum est de multis quia de gerimur. et utrum non dignitatem aqua et uita fuerit. p. sup. fuit. uita uicentur
 pater. et filius. et spiritus. et maleficiorum. et ecce. et uia. si patrum. et in nouissimo matutino ei diuolo. et ei rebros. anglos. audiuntur
 in iste inferno intercedere. Ille catula notum ut in sui maneat fronte. Atque hoc est qd. et uita. sup. tempus. et loco. cor. habentibus
 in suis frontibus. et omnibus. ut quicquid ostendatur ex parte sic superius diximus. non solum his superdictis maleficiis. subvenient. si
 uel per pietatem. amabilias. et. et uicentur. ille catula sumit ac uolentem temp. p. sitat. Nam pietatis uita
 et mortalis octauo. In die sive.

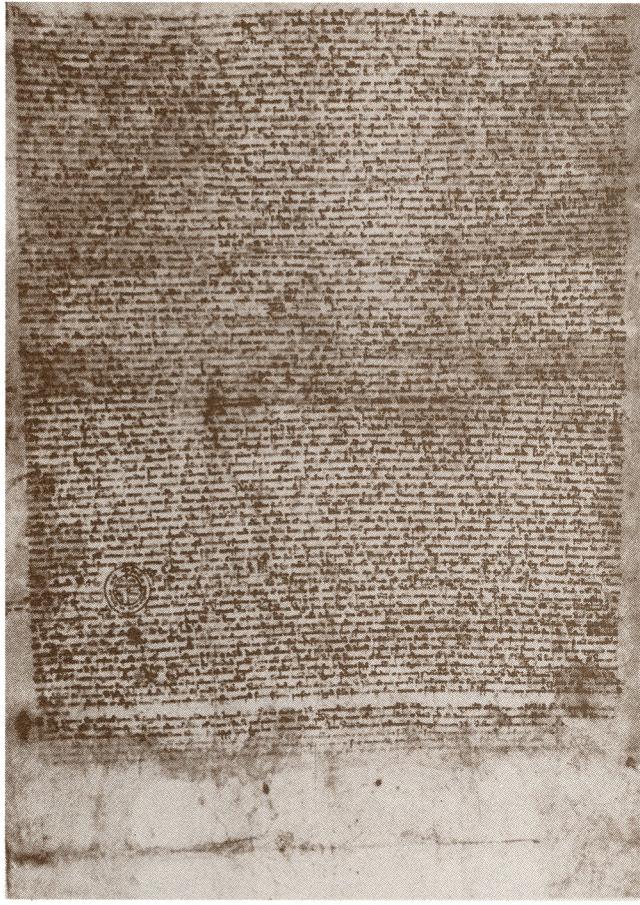
Agnus. Ego amans eum ut uetus fui datus curiam. Ego pater eum ardentem curiam. Ego maxima pars pietatis ostendit
 est. Ego dominus archidiaconus. et. Ego patrus archipela. et. Ego domino uul. et. Ego lampido dia. et. Ego patrus uul.
 pater pater. et. Ego maxima curia emebe et. Ego datus fui et. et. Ego uulana et. et. Ego patrus ibi spalatin. et. Ego beata et.
 multitudinem et. Ego iher dia. abbas. et. Ego plato ibi. fui et. et. Ego quiri anastasius. et. Ego saj datus manu pia-
 pia et. et. et.

Najstariji prijepis poznate isprave kralja Petra Krešimira IV. iz 1069. godine (v. br.8)

Darovnica iz 1072. godine za posjed u Obrovici (v. br. 9)

*Detalj isprave iz 1190. godine kojom
Zadrani vraćaju otok Maun samostanu
sv. Krševana (v. br. 15)*

IN NOMINE SCE ET INDIVIDUE FIMBATIS. A. ab incarnatione domini nostri Ihesu christi anno octavo. die martis. indicat. viij. Idem Regnante domino nostro bello signo. Inuenitissimo hungar. palmarum. croce. Ranta Regt. Idem ecclesie patrum venerabilis archiepiscopus p[ro]fidebatur. ac Damiano desinuit. Ihesus p[re]cepit eum curas praeponere. Cum nos nempe Iohes bernardus sit idemne ecclesie archidiacon. Andreas archipbr. Mireus munigenus. Mathewus modon. Vetus ac satius maiors ecclie canonici cum rotulo beatoe Anastasie. curam sed manu[m] maioris plebanum cum clero suo. P[ro]dicus sce[nti]i stephani plebanum cum suo clero. Iohes p[re]cinctus sce[nti]i petri u[er]o etiam plebanum cum suo clero. Joseph[us] sce[nti]i petri noui cum suo clero. Iohes cucille sce[nti]i orchadi plebanum cum suo clero. cunctos. Idemque Capitulo. Namianus d[omi]ni gratia idemque Comes. una cum Damiano slavadi. curram fratre q[ui] Petrus utiact. Lampadius fratre ei. Petronia cucille. Petruzo nichilachus. prestancio fratre q[ui] Gregorio cosse. Mariano Duminus filius madon. Micha penzi. petro fratre q[ui] Petro camasei. Grube lampari. istancio enim. Petrusca oure. vulcina de cande. Bute de jude. Bute istancio. Enzogno fratre ei. Petru flundi bellia. Andrea coropauit. fortis Damiano rubasac. Cossia esogoni. Cossia gregorii. Grubescia. Stephano. Laurentio filius Joseph. Stephano coszti. Mariano buchiudi Micha. Petru de filius petrenzi. Gaudio suronie. Damiano organie. Desa. Bute de rezule. Jacobo petrenmori. Mamudula. Vimus. Cormicata. In sancto esogoni ecclie post bellum cum ventus habuimus. post uictoriam de castello impatorio trevi quondam electo nobis clero iste ecclie d[omi]nus idem sce[nti]i esogoni patrem n[ost]re p[re]tei translationis festum duovissim celebrandum conuenerimus et omnipotens deo ac omnib[us] eiusdem ecclie uice sacratissimo marianum rutori ac p[re]telori n[ost]ro p[re]ces huiusmodi effundentes laudes. gratias de euasione maximi periculi collationes uite ac omnimodi p[er]petua beneficia deuote realuissimus. Electo n[ost]ro p[re]ce in hungaria p[re]sidente. Nicolas farinse ep[iscop]o n[ost]re ecclie suffraganeo missarum sollempnia celebrante. sermonem ad ipsam more solito facient. hoc de comuni omium voluntate adiumententibus stabiliuntur. si scripti munimunt roborum p[er]petuum decreto impetrati ualutiro. ut Insulam cruentu qua Jam dictum sce[nti]i esogoni monasterium Regi

*Prijepis isprave ugarsko-hrvatskog kralja Bele IV.
iz 1243. godine (v. br. 25)*

*Isprave bana Mladena Šubića iz 1321. godine
(v. br. 30)*

*Pečat opata Tome de
Rosa iz 1383. godine s
konjaničkim likom sv.
Krševana (v. br. 41)*

KATALOG

ARHIVSKA GRAĐA

1. 918. MJESECA PROSINCA. U ZADRU.

Oporuka zadarskog priora Andrije.

HAZd, SSK, Masso S Kaps. XVIII, br. 35

2. 986. 19. PROSINCA U ZADRU.

Zadarski prior Majo zajedno sa svim građanima ponovno poklanja obnovljenom samostanu sv. Krševana sva pokretna i nepokretna dobra koja su mu prije pripadala.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. A, br. 1

3. 986.—999. U ZADRU.

Zadarski plemići ustupaju samostanu sv. Krševana pravo ribarenja na otoku Molatu i u uvali Tilagu na Dugom otoku.

HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 242

4. 1033. 5. SRPNJA U ZADRU.

Samostan sv. Krševana zamjenjuje kuću u Zadru koja je nekoć pripadala Sanivenu, za kuću sinova nekog Konstantina.

HAZd, SSK, Kaps. IX, br. 1

5. 1036. 13. VELJAČE. U ZADRU.

Zadarski građani ustupaju vrt pred crkvom sv. Tome samostanu sv. Krševana. U ispravi se spominje Grgur protospatar čitave Dalmacije.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. B, br. 2

6. 1044. 1. RUJNA. U ZADRU.

Dauseta, zadarska građanka, ostavlja samostanu sv. Krševana svoj vrt.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. B, br. 3

7. 1064. (1. RUJNA) DO 1065. (31. KOLOVOZA).

Papinski poslanik Teuzo dosuđuje samostanu sv. Krševana u Zadru kapelu sv. Ivana na Tilagu.

HAZd, SSK, Kaps. XVIII, br. 46

8. 1069. U NINU.

Kralj Petar Krešimir IV poklanja samostanu sv. Krševana u Zadru otok Maut u kojoj Jadransko more naziva »našim dalmatinskim morem« (»insulam in nostro mari Dalmatico sitam«). Ujedno ističe da mu je svemogući Bog proširio državne granice na kopnu i na moru (»quia Deus omnipotens terra marique nostrum prolungavit regnum«).

HAZd, SSK, Kaps. XVIII, br. 19

9. 1072. U NINU.

Braća Zovina, Desimir, Petar Gromela i Slavić poklanjaju samostanu sv. Krševana u Zadru posjed u Obrovici (in Brauizo).

HAZd, SSK, Kaps. XVIII, br. 34

10. 1072. (?) U ZADRU.

Petar, župan Sidrage, i njegov brat Slavić poklanjaju samostanu sv. Krševana u Zadru zemljište u Obrovici (Brauizo).

HAZd, SSK, Kaps. XVIII, br. 43

11. 1095. 24. STUDENOGLA. U ZADRU.

Drago, prior zadarski, daje samostanu sv. Krševana u Zadru sve dohotke soli i ribolova koje su zadarski priori odavna imali u Vrgadi (Lubrikati). Iz isprave se razabire da je izdana »in die natalicij« sv. Krševana, a to je 24. studenoga. Isprava je vjerojatno datirana po pizanskom računanju (calculus Pisanus) godinom 1096., što po današnjem računanju znači 1095.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. A, br. 2

12. 1166. U ZADRU.

Opat samostana sv. Krševana Ivan u zajednici s ostalom redovničkom braćom popisuje međe zemalja u Kamenjanima, koje je samostanu ostavio lučki župan Kuzma, kada je kao redovnik samostana bio na samrti.

HAZd, SSK, Kaps. II, br. 12

13. 1182. VELJAČA. U ZADRU.

Knez i vojvoda primorske vojske Mavro rješava parnicu između Dragoša Utolenića i Stanče Lapčanina zbog posjeda u selu Kokićane koji dosuđuje Stanči Lapčaninu i naređuje uvod u posjed.

HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 173

14. 1183. SVIBNJA. U ZADRU.

Stanče, sin Petra Lapčanina, nemajući brata, uzima za adop-tivnog brata svog rođaka Predihu i daje mu pravo na polovinu svoje očevine roda Lapčana, jer je Predih pri gradnji crkve sv. Ivana u Lapcu (iznad današnjeg Nadina) dao jednak prilog kao i ostali članovi tog roda.

HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 176

15. 1190. 14. SVIBNJA. U ZADRU.

Nakon slavne pobjede Zadrana nad Mlečanima kod rta Treni i poslije svećane mise koju je odslužio hvarski biskup Nikola kao sufragan odsutnog zadarskog nadbiskupa, Zadrani vraćaju samostanu sv. Krševana otok Maun, koji mu je nekad bio darovao kralj Petar Krešimir IV.

HAZd, SSK, Kaps. XVIII, br. 17

16. 1195. 5. SVIBNJA. U LATERANU.

Papa Celestin III na molbu opata samostana sv. Krševana Vincencija, potvrđuje samostanu sva njegova dobra i posjede.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. A, br. 5

17. 1195. 18. SVIBNJA. U LATERANU.

Papa Celestin III daje pravo zadarskom opatu sv. Krševana i njegovim nasljednicima pravo na mitru, prsten, pastoral i sandale koje će nositi u svečanim procesijama i osobito na blagdane sv. Krševana.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. A, br. 6

18. 1198. 6. SVIBNJA. U ZADRU.

Hrvatski herceg Andrija na molbu opata sv. Krševana Vincencija, potvrđuje istom samostanu posjed u Suhovarama, koji su mu neki bili oteli.

HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 222

19. 1204. 4. VELJAČE. U ANAGNIJU.

Papa Inocent III stavlja samostan sv. Krševana u Zadru sa svim crkvama i posjedima pod zaštitu sv. Petra.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. A, br. 11

20. 1219. 18. LISTOPADA. U ZADRU.

Bivša zadarska kneginja Streja prilikom ulaska u samostan sv. Platona u Zadru daruje samostanu sv. Krševana vinograd u Čunku (Cuncu).

HAZd, SSK, Kaps. I, br. 75,2

21. 1222. 28. PROSINCA. U ZADRU.

U sporu između samostana sv. Krševana i Zadarske općine zbog otoka Mauna zadarski knez Petar Michaeli u nazočnosti papinog legata Akoncija obećaje da će dragovoljno vratiti samostanu rečeni otok Maun.

HAZd, SSK, Kaps. XVIII, br. 21

22. 1228. 7. TRAVNJA. U RABU.

Rapski biskup Jordan ispričava se što ne može osobno doći u Zadar zbog tjelesne slabosti i iz straha pred gusarima, da суди zajedno s trogirskim biskupom u parnici između zadarskog kneza i samostana sv. Krševana.

HAZd, SSK, Kaps. XV, br. 85

23. 1233. RUJNA. U ZADRU.

Zadarski knez Ivan sa sucima određuje da ribari s mrežom potegačom (»de grippo«) daju jedan dio ulova lokardi samostanu sv. Krševana na što su ribari Mate Kokal, Grubeč Stanica i Buden potvrdili da im je samostan davao po jedan sir bez obveze, već iz običaja.

HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 233

24. 1239. 27. STUDENOGA. U RABU.

Zadranin Dražinja Falikatić svjedoči da je herceg Andrija dosudio posjed u Suhovarama samostanu sv. Krševana u Zadru, na osnovu starih pisama i prema hrvatskom običajnom pravu.

HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 168

25. 1243. PRIJE 13. LISTOPADA.

Na molbu opata samostana sv. Krševana ugarsko-hrvatski kralj Bela IV potvrđuje samostanu sv. Krševana sva prava, povlastice i posjede na osnovu istovrsne potvrde izdane samostanu od pape Celestina III.

Original se nalazi u Naučnoj biblioteci u Zadru, a prijepis u HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 171

26. 1251. 12. STUDENOG. U PERUGI.

Papa Inocent IV uzima pod zaštitu sv. Petra, samostan sv. Krševana u Zadru i potvrđuje sve samostanske posjede.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. A, br. 12

27. 1299. 13. LIPNJA. U ZADRU.

Svećenik crkve sv. Marije Velike u Zadru Ivan zvan Meško, izjavljuje pred krčkim biskupom fra Matejom i zadarskim nadbiskupom Henrikom, da je primio jednu monašku knjigu

(brevijar) od redovnika samostana sv. Krševana Marka, s tim da ga u roku od mjesec dana vrati.

HAZd, SSK, Kaps. XV, br. 128

28. 1306. 29. KOLOVOZA. U ZADRU.

Gradeški patrijarh i primas Dalmacije Egidije prilikom pregleda samostana sv. Krševana naređuje, da rukovodioci prihoda samostana uredno prilažu obračun o prihodima i rashodima samostana, da se redovito biraju po dva prokuratora na dvije godine u cilju da se što više udovolji redovnicima i unaprijedi samostan.

HAZd, SSK, Kaps. XX, br. 2

29. 1311. 21. LISTOPADA. U ZADRU.

Samostan sv. Krševana daje na obradivanje Martinu sinu pok. Radoslava Orišća dva komada neiskrčene samostanske zemlje od kojih se jedan nalazi u Dragi zvanoj sv. Krševan, a drugi u Petčanima, za šest godina, uz uvjet da rečeni Martin daje samostanu trećinu prihoda.

Ova je isprava sastavljena za vrijeme »Gospodina Mladena (Šubića) zadarskog kneza, princpsa Dalmacije i drugog bana Bosne«.

HAZd, SSK, Kaps. XVII, br. 3

30. 1321. 15. KOLOVOZA. U ZADRU.

Mladen »ban Hrvata« i Bosne dosuđuje neke zemlje u Draginićima Franji Stjepanovom de Nozdrnjom, na koje su zemlje polagali pravo Vukmir i Stjepan, sinovi pok. Slavka iz roda Draginića.

HAZd, SSK, Kaps. XV, br. 35

31. 1343. 25. TRAVNJA. U ZADRU.

Beroj Draginić prodaje zadarskom građaninu Franji Stjepanovu svoje zemlje u Draginićima za cijenu od 30 malih mletačkih libri.

HAZd, SSK, Kaps. XV, br. 39

32. 1350. U BUDIMU.

Ugarsko-hrvatski kralj Ludovik I nalaže ostrovičkim kaštelanima, braći Nikoli i Petru, da uvedu u posjed zemalja u Luki, Franju sina Stjepanova iz plemićkog roda Draginića iz Zadra.

HAZd, SSK, Kaps. XIX br. 17

33. 1354. 4. PROSINCA. U BRIBIRU.

Knez Nikola, sin pok. kneza Petra Bibirskog (od roda Šubića) dosuđuje Franji Stjepanovom iz Zadra zemlje u Dragi-

niću. Franjo je tom prilikom pokazao svoju investituru na taj posjed izdanu od kralja Ludovika. Iako je zemlja bila već stotinu godina u hrvatskim rukama i po hrvatskom običaju pripada knezu i njegovima, knez dosuđuje zemlju spomenutom Franji Stjepanovu da bi izbjegao svađu.

HAZd, SSK, Kaps. XIX, br. 27

34. 1359. 28. TRAVNJA. U BUDIMU.

Kralj Ludovik I daruje Franji, sinu Stjepanovu iz Zadra, za vjernu službu, baštinu izumrlih plemića Draginića koja se nalazi između sela Grabovčana i Praskvića u Luki.

HAZd, SSK, Kaps. II, br. 26

35. 1359. 27. LIPNJA. U ZADRU.

Opat samostana sv. Krševana Ivan, proglašen izopćenim što nije na vrijeme platio papinu desetinu, pismeno se opravdava da je posljednje četiri godine, »zbog nasilja Mlečana«, proboravio izvan Zadra, po svom povratku je našao nenapučen, samostan osim jednog dijela koji je prilikom oslobođenja Zadra zapaljen od Mlečana, a samostan gotovo 13 godina nije imao nikakvih prihoda.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. B, br. 13

36. 1361. 19. VELJAČE. U ZADRU.

Zapisnik sastavljen prigodom uvođenja samostana sv. Krševana u posjed sela Kokićana, dosuđenog mu presudom kralja Ludovika I od 21. prosinca 1360. godine.

HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 179

37. 1366. 1. SRPNJA. U AVIGNONU.

Bula pape Urbana V kojom se daje oprost sudionicima u križarskom ratu protiv Turaka na poticaj ugarsko-hrvatskog kralja Ludovika I.

HAZd, SSK, Kaps. XI, br. 5

38. 1371. 23. TRAVNJA. U ZADRU.

Pred vesprimskim biskupom i kraljevim kancelarom, prosjeđuju splitski arhiđakon Lovro i zadarski plemić Paulus de Paulo kao zastupnici samostana sv. Krševana što je isti biskup izdao listinu o posjedu Suhovara braći Franji i Kolanu sinovima pok. Jakova Matafarisa, iako su Suhovare od davnine pripadale spomenutom samostanu.

HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 169

39. 1375. 24. STUDENOГA. U BUDIMU.

Kralj Ludovik I nalaže hercegu Karlu Dračkom, da vrati samostan sv. Krševana imanje Suhovare oteto po nekim silnicima.

HAZd, SSK, Kaps. XIV, br. 172

40. 1379. 13. LIPNJA. U PODGRAĐU.

Kaštelan Ostrovice Ivan de Garra, Petar Matejev iz plemena Šubića, Vladika, sina Jurja iz roda Karinjana, Stjepan Petrov Posedarski i Pavao Šegotić iz roda Tugomirića, kao plemički suci Lučke županije, presuđuju posjed zemalja u Draginićima Zadraninu Jordanu pok. Filipa Franjina i njegovim rođacima, te nalažu da ih se ponovo uvede u posjed.

HAZd, SSK, Kaps. XV, br. 134

41. 1383. 2. RUJNA. U ZADRU.

Toma, opat samostana sv. Krševana u Zadru, i fra Benedikt iz Venecije, podsabiraci papinske desetine izdaju potvrdu da su od splitske crkve primili na ime desetine 60 dukata.

Original na pergameni u Arhivu Splitskog kaptola, 668, br. 130

42. 1390. 13. VELJAČE. U ZADRU.

Antun, glasonoša zadarske kurije, izjavljuje da je na dražbi prodao općinsko zemljište u Ozrinju, Ivanu Vitkoru za 900 libara, koje je ovaj isplatio Židovu Kašeru sinu Davidovu, jer je ovaj tu svotu pozajmio općini uz kamate.

Na ispravi je kao zadarski knez ubilježen Stjepan Lacković ugarski palatin.

HAZd, SSK, Kaps. V, br. 62

43. 1409. 30. RUJNA. U ZADRU.

Oporka Nikole iz Genove (de Janua) upravitelja zadarskih škola kojom za jednog od izvršitelja oporuke postavlja Pavla, priora samostana sv. Krševana. Baštinicom pokretnih i nepokretnih dobara ostavlja samostan sv. Krševana, a u crkvi je odredio da mu bude grob.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. C, br. 2

44. 1449. VELJAČA.

Viceban Toma Tvrtković piše zadarskom knezu Jurju o jednoj raspri oko sela Zucary, koja se obavlja u Zadru, umjesto da se obavi na sudu u Ostrovici kao sjedištu komitata.

HAZd, SSK, Kaps. XVIII, br. 84

45. 1550. 7. SIJEЧNJA. U ZADRU.

Zadarski plemić i vitez Ivan Rosa, odvjetnik samostana sv. Krševana s ostalim izvršiteljima oporuke krčkog biskupa Ivana Rose, provode odredbe navedene u oporuci kojom između ostalog rečeni biskup 100 dukata namjenjuje za gradnju zvonika crkve sv. Krševana.

HAZd, SSK, Kaps. I, m. G, br. 2

PLANovi I CRTEЖI

46. Sklop samostana sv. Krševana, plan iz 1810.

HAZd, Nacrti građevinskih objekata

47. Plan liceja, prizemlje, neostvareni projekt iz 1810.

HAZd, Nacrti građevinskih objekata

48. Plan liceja, prvi kat, neostvareni projekt iz 1810.

HAZd, Nacrti građevinskih objekata

49. Plan liceja, pročelje, neostvareni projekt iz 1810.

HAZd, Nacrti građevinskih objekata

50. Plan liceja, presjeci, neostvareni projekt iz 1810.

HAZd, Nacrti građevinskih objekata

51. Plan liceja, drugi neostvareni projekt

HAZd, Nacrti građevinskih objekata

52. Plan cisterne u dvorištu liceja

HAZd, Nacrti građevinskih objekata

53. Plan crkve sv. Krševana iz 1845.

ZZD, planoteka

54. Razvoj samostanskog kompleksa

rekonstrukcija Pavuše Vežića, tri plana

55. Rekonstrukcija klaustra samostana

ing. arh. Ivo Bavčević, nekoliko planova i pogleda

56. Karta posjeda samostana sv. Krševana

autori mr. Nikola Jakšić i Igor Gluić

FOTOGRAFIJE

57. Portal zvonika

fototeka NM

58. Fasada sjeveroistočnog krila samostana sa zazidanim lukovima

(foto Cigliano), oko 1920. fototeka NM

59. Fasada crkve sv. Krševana, krajem prošlog stoljeća

(foto Burato), HAZd

60. Panoramski pogled na kompleks nekadašnjeg samostana
stara razglednica s početka stoljeća

61. Tri snimka poslijeratnog stanja, 1957—60.

fototeka ZZD

OSTACI ARHITEKTURE

62. Četiri romanička kapitela klaustra, mramor, kasno
13. st.

63. Fragmenti romaničkih pilona klaustra, 13. st.

64. Dvije romaničke baze stupova iz klaustra, 13. st.

65. Dva gotička kapitela, vjerojatno iz klaustra, mramor

66. Dva gotička kapitela s grbom opata Veniera, vjero-
jatno s prvog kata klaustra

Tumač kratica: Historijski arhiv Zadar - HAZd
Spisi samostana sv. Krševana - SSK
Narodni muzej Zadar - NM
Zavod za zaštitu spomenika kulture Za-
dar - ZZD

Izdavači: HISTORIJSKI ARHIV ZADAR

NARODNI MUZEJ ZADAR
Kulturno-historijski odjel

Za izdavače:

ŠIME PAVIĆ
VALENTIN URANIJA

Plan i postava izložbe:

SOFIJA PETRICIOLI
ANTUN TRAVIRKA

Izbor dokumenata:

STJEPAN ANTOLJAK
MIROSLAV GRANIĆ
FRANJO SMILJANIĆ

Plakat izložbe
i likovna oprema kataloga:

IVAN GLAVOČIĆ

Grafička obrada kataloga:

MATO F. SLADOVIĆ

Fotografije:

ZVONKO KUCELIN

Tisak:

RO »NARODNI LIST«
OOUR »GRAFIČKA DJELATNOST«
ZADAR, 1986.

Sitotisak na korici:

NILO KARUC

Naklada:

400 primjeraka

Izložbu su finansijski pomogli:

SKUPŠTINA OPĆINE ZADAR

SAMOUPRAVNA INTERESNA ZAJEDNICA
U OBLASTI KULTURE OPĆINE ZADAR

RADNA ORGANIZACIJA
»VLADO BAGAT« ZADAR

RADNA ORGANIZACIJA
ZA PROIZVODNJU SPECIJALNIH
ALATNIH STROJEVA
»SAS« ZADAR

SOUR
JUGOSLAVENSKA
TANKERSKA PLOVIDBA
ZADAR

LIK. SV. KRŠEVANA
ZAŠTITNIKA GRADA
ZADRA

